

Çek Cumhuriyeti'ndeki Hayat Boyu Öğrenme Uygulamalarına İlişkin Bir Durum Çalışması*

A Case Study on Lifelong Learning Practices in the Czech Republic

Muhammet Şevket Şahin¹

¹Sorumlu Yazar, Müdür, Millî Eğitim Bakanlığı Trabzon Yaylacık İlkokulu,
birlik61@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-4562-1586>)

Geliş Tarihi: 11.06.2024

Kabul Tarihi: 23.09.2025

ÖZ

Dünyadaki değişimin hızı, toplum ve bireyleri gelişim ve çağı yakalama adına sürekli bir baskı altında tutmakta, yetersizlik duygularını beslemekte, ancak öğrenmeye ilişkin ihtiyaçlarını da arttırmaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülkeler çağı yakalayacak bilgi toplumu oluşturmak için yaygın eğitime önem vermektedir. Avrupa Birliği Üyesi Çek Cumhuriyeti'nin hayat boyu öğrenme politikaları ve faaliyetlerinin neler olduğu bu çalışma ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırma sürecinin kendine özgü durumları dikkate alınarak; bu çalışmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bulgular olduğu gibi ortaya çıkarılmaya çalışılmış, çözümlenmiş, değerlendirilerek sonuç ve öneriler ortaya koyulmuştur. Çek Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği normlarına uygun modern bir yetişkin eğitimi tasarlamaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Tüm vatandaşlar, yabancılar ve göçmenlere yönelik, çeşitli fonlar ve iş ortaklarının desteği ile toplumun ihtiyacı olan; özellikle dil, aile, üniversite sınavına hazırlık ve sosyal hayata uyum kursları, okullarda ve özel kurs merkezlerinde yapılmaktadır. Kurslar en az altı kişi ile açılmaktadır, Sertifika ve diğer fon desteği gibi yardımları almak için kurslara devam zorunluluğu bulunmaktadır. Sınıfların özgün olarak tasarlanabildiği, derslerde güncel araç gereç ve yöntemler kullanıldığı, bunlarla etkili bir öğretim ortamı oluşturulmaya çalışıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Yetişkin eğitimi çalışmalarında yaşanan gelişmeler doğrultusunda bilimsel olarak bir perspektif belirleyerek, öğrenme faaliyetlerinin yanında kişilerin kültürleri de dikkate alınarak sosyal ihtiyaçları ile ilgili faaliyetler de yürütülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çek Cumhuriyeti, hayat boyu öğrenme, Avrupa Birliği politikaları.

ABSTRACT

The effort to catch up the era due to the changes in the world increases the learning needs of individuals. Therefore, developed countries attach importance to non-formal education in order to become an information society. This study aims to reveal the lifelong learning policies and activities of the Czech Republic, a member of the European Union. Considering the specific conditions of the research process; case study method was used in this study. The findings were tried to be revealed as they are, analyzed, evaluated and conclusions and recommendations were presented. It is understood that the Czech Republic is trying to design a modern adult education in accordance with the norms of the European Union. Courses for all citizens, foreigners and immigrants, especially language, family, university exam preparation and social life adaptation courses, which are needed by the society with the support of various funds and business partners, are held in schools and private course centers. Courses are offered with a minimum of six participants and attendance is compulsory to receive certificates and other benefits. It was concluded

* Bu çalışma Öğretmenlerin Gözüyle Cumhuriyetin 100. Yılında Eğitim Sempozyumunda sunulan poster bildiriden geliştirilmiştir.

that the classes can be designed uniquely, up-to-date tools and methods are used in the lessons, and an effective teaching environment is tried to be created. In line with the developments in adult education studies, activities related to social needs should be carried out by determining a scientific perspective and taking into account the cultures of people in addition to learning activities.

Keywords: Czech Republic, lifelong learning, policies of the European Union.

GİRİŞ

Eğitim; kişilerin bireysel özelliklerini iyileştirirken, toplumların yaşam standartlarını yükseltmeye, bununla birlikte ülkelerin sosyal ve ekonomik yönden kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Dünyada “bilgiye erişimin kolaylaşması” (Ulusoy, 2022) ile son yıllarda yaşanan gelişmeler, savaşlar, salgın hastalıklar, iklim değişiklikleri ve bunlardan kaynaklanan problemler eğitime duyulan ihtiyacı da artırmaktadır (Yiğit, 2022). Söz konusu durum bireylerin çağın gerektirdiği gerekli bilgi, beceri ve deneyimleri elde etmeleri ile kendilerini sürekli yenilemeleri gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Değişime ayak uyduran insanlar eğitim yoluyla elde ettikleri bilgi, beceri, anlayış ve deneyimler sayesinde hayatlarına daha rahat devam edebilmektedirler. Bu bağlamda toplumların yaşam standartlarının artırılmasında, kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesinde eğitim çalışmaları önemli bir etkindir (Garip & Göçer, 2023).

Dünyada, gün geçtikçe küreselleşme ve dijitalleşme ile sınır tanımaksızın gelişmeler yaşanmaktadır. Yaşanan bu hızlı gelişimin takip edilebilmesi için tüm bilgi ve becerilerin de benzer şekilde yaygınlaşması ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Urhan, 2020). Bu bağlamda, dijitalleşme yetişkin eğitimi; değişen çevre koşulları, dijitalleşmenin neden olduğu içerik ve konulardaki değişiklikler ve öğrenme araçlarının yeni fırsatları ile değiştiriyor (Rott. & Hertha 2024). Bu değişim ve ihtiyaçlar insanın, toplumun ve ülkelerin gelişmesinde en önemli etken olan eğitim çalışmalarının tüm yaşam boyunca devam etmesi gerekliliğini karşımıza çıkarmaktadır. Bu durumda yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi faaliyetlerinin önemi göze çarpmaktadır (Samancı & Ocağcı, 2017). “Bu nedenle, gelişmiş ülkeler bilgi toplumu olma ve ekonomik rekabet edebilirlik kapasitelerini artırma yarışına girmişlerdir. Bu kapsamda, öncelikle, bilgi toplumu haline gelebilmek için örgün eğitimin yanında, yaygın ve serbest öğrenmeler de dâhil olmak üzere her türlü bilgi edinme yöntemi önem kazanmaktadır” (Urhan, 2020).

“Yetişkin eğitimi toplumda zamanla daha da önemli hale gelmiş bir konudur. Yetişkinlerin eğitime katılımını, sosyal içermeyi ve etkin yurttaşlığı özendirerek hem kişinin tatmin düzeyinde faydalar hem de bir bütün olarak toplum için çeşitli katkılar sağlar” (Yiğit, 2022). Eğitim sistemlerinin, ülke kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılması ve çağın gerektirdiği yeterliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde önemli rol oynadığı gerçeği (Özten & Hoşgörür, 2019) dikkate alınarak yetişkin eğitimlerinin devam etmesi gerekmektedir. Yetişkinlerin “fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları, değer hükümleri, anlayış ve alışkanlıkları” göz önünde bulundurularak ve yetişkinlerin “istek ve ihtiyaçları” dikkate alınarak yetişkin eğitim faaliyetleri hazırlanmalıdır (Yıldırım, 2009). Yaşanan krizler Hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimlerinde bazı değişikliklere neden olmuştur. “Kriz dönemlerinde sosyal ve ekonomik anlamda sarsıntılar yaşanması toplumları farklı çözüm arayışlarına itmektedir. Bu çerçevede, hayat boyu öğrenme hem ekonomik hem de sosyal anlamda bir çıkış noktası olarak görülmektedir” (Urhan, 2020). Mufic (2025) tarafından da vurgulandığı üzere, özellikle krizler ve savaş gibi durumlardan etkilenen kişilerin yetişkin eğitim faaliyetlerine erişimi zorlaşabilmektedir. Bu nedenle, bu gibi durumdaki bireyler için kapsayıcı yaşam boyu öğrenme politikalarının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu zorlu koşullarda, yetişkin eğitiminde “öz yönlendirmeli öğrenme daha da belirginleşmektedir. Öz yönlendirmeli öğrenme kavramı üzerinde farklı yaklaşım ve kuramları olan, Alan Tough, Gerald Grow ve özellikle Malcolm Knowles gibi yetişkin eğitimcileri

tarafından farklı yaklaşımlarla ele alınan bu kavram, bireylerin kendi öğrenme süreçlerini yönetme becerisini ifade eder. Knowles'ın öz yönlendirmeyi yetişkin eğitimi yaklaşımının temel kavramlarından biri olarak benimsemesi, onu bu alanda öne çıkarmıştır (Avcı, 2022). Kriz dönemlerinde, dışarıdan destek ve yapılandırılmış eğitim imkanlarının kısıtlı olabileceği durumlarda, bireylerin kendi öğrenme yollarını belirleyebilme ve yönetebilme becerisi, adaptasyon ve gelişim için kritik bir araç haline gelmektedir. Bu bağlamda, krizlerin yarattığı erişim zorluklarının üstesinden gelmek ve bireylerin sürekli gelişimini desteklemek adına, yaşam boyu öğrenme politikalarının öz yönlendirmeli öğrenmeyi teşvik eden unsurları içermesi büyük önem taşımaktadır.

Yetişkin eğitiminin içeriği toplumların geleceğine şekil vermesi nedeniyle önemli olduğu için milletler, yapılacak eğitim faaliyetlerinin kalitesini ve verimini arttırmak için farklı yönelimler göstermiştir. “Özellikle son yıllarda Erasmus+ proje çalışmalarıyla eğitimcilerin niteliklerinin artırılması, yetişkin eğitiminde yenilikçi yaklaşımların takip edilmesi, iyi uygulamaların transferi ve yetişkin eğitim yeterliliklerinin artırılması hedeflenerek yetişkin eğitiminin niteliğinin artırılması amaçlanmaktadır” (Garip & Göçer, 2023). Öğretmenlerin, uluslararası hareketlilik ile değişik coğrafyalarda farklı kültürel ortamlarda ve Avrupa Birliği’nde ülke sınırları olmadan hareket ederek ortak bir niteliğe ulaşmaları beklenmektedir (Sağlam, vd., 2011). “Yaygın eğitim alanında bölgesel ulusal ve uluslararası düzeyde bir takım eğitim projeleri geliştirmek ve uygulamak kısıtlı kaynakların ulusal ekonomi açısından en uygun alanda kullanılmasını sağlayacaktır AB süreci ile hızla gelişen proje çalışmaları halk eğitim merkezlerinin işlemini arttırmış uluslararası iş birliği bilgi ve deneyim paylaşımını geliştirmiştir” (Yıldırım, 2009). Avrupa Birliği’nin eğitim politikası, üye ülkelerin vatandaşları arasında hoşgörüü artırmak, onlara Avrupalılık bilinci kazandırmak, öğrenci ve öğretmenleri eğitmek ve araştırma-geliştirme alanlarına etkin katılımı sağlamak gibi temel amaçlara sahiptir. Bununla birlikte Sağlam vd. (2011) tarafından da vurgulandığı üzere, AB, üye ülkelere eğitim sistemlerini belirlemede belirli bir politika dayatmamış veya tek bir model uygulama zorunluluğu getirmemiştir. Bu durum, her ülkenin kendi dinamiklerine uygun esnek çözümler üretmesine imkân tanımıştır.

Avrupa Birliği'nin bu esnek yaklaşımına rağmen, hayat boyu öğrenmenin gelişiminde Avrupa Birliği'nin koordineli çalışmaları ve attığı adımlar büyük önem taşımaktadır Avrupa Birliği’nde 1973 yılında hazırlanan “Avrupa Topluluğunda Yüksek Öğretim Muhtırası” adlı raporu; 1993 yılında hazırlanan “Yeşil Bülten”; 1995-2000 döneminde Socrates, Leonardo Da Vinci Ve Youth programlarının Avrupa Birliği tarafından başlatılması; 1996 yılının “Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı” ilan edilmesi; 2003 yılında AB tarafından kabul edilen “Yenilenmiş İstihdam Stratejisi”; 2004 Maastricht Bildirgesi; 2007’de hayat boyu öğrenmeye katılımın da yer aldığı bildiri; 2013 yılında “Hayat Boyu Öğrenme Bütünleştirilmiş Programı” yayınlanması ve Avrupa Birliği’nde hayat boyu öğrenme konusunda idari yapılanmanın da gerçekleştirilmesi hayat boyu öğrenmenin kurumlaşmasında ve yaygınlaşmasında kritik rol oynamıştır (Aksoy 2013). Bu programlar ve politikalar, AB'nin yaygın eğitim yoluyla vatandaşlarını güçlendirme ve ekonomik kalkınmayı destekleme hedefleriyle paralel ilerleyerek, üye ülkelerin kendi eğitim sistemlerini geliştirmelerine rehberlik etmiştir.

Avrupa Birliğine üye ülkelerinden biri olan Çek Cumhuriyeti'nde yetişkin eğitiminin temel dayanağını “2015 Yaşam Boyu Stratejisi”, “2019 – 2023 Öğrenme, Eğitim ve Gelişim Stratejisi” ve “Dijital Okuryazarlık ve Elektronik Becerilerin Geliştirilmesi Stratejisi” oluşturmaktadır. Yetişkin eğitime (25-64) katılım 2014'te %9,6 ve 2019'da %8,1'dir. Çek Cumhuriyeti'ndeki yaygın yetişkin eğitiminin büyük bir kısmı günümüze kadar mesleki eğitimler olarak yapılmıştır. Yaygın eğitim faaliyetleri çok az sayıda sivil toplum kuruluşu tarafından yürütülmektedir. Çek Cumhuriyeti yeni strateji belgeleri ile iletişim, vatandaşlık, çevre bilinci, okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve kişisel gelişim gibi mesleki olmayan becerilere odaklanan alanlarda da yetişkin eğitim faaliyetleri hedeflemektedir. Çek Cumhuriyeti'nde yetişkin eğitimi, mesleki eğitim programları ve yaşam becerilerini arttırmaya yönelik sürekli eğitimlerden oluşur. Özellikle düşük

vasıflı işçiler, yaşlı nüfus ve farklı ülkelerden gelen sosyal-ekonomik erişim engelleri olan insanlar için yetişkin eğitimleri devam etmektedir. Çek Cumhuriyeti, yaşam boyu öğrenme kapasitesini arttırmaya kararlıdır. Çek Cumhuriyeti Ulusal Pedagoji Enstitüsü, sivil toplum örgütleri, AB ve diğer ülkelerle özellikle 2020'nin başından itibaren, hayat boyu eğitim ile ilgili iş birliğinin artacağını öngörmektedir. Bununla birlikte “bölgesel farklılıklar” ve “bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının eksikliği” yaşam boyu öğrenmedeki gelişmenin önündeki önemli engellerdir (Avrupa Yetişkinlerin Eğitimi Derneği (EAEA), 2019).

Alanyazında Avrupa Birliği yetişkin eğitimi üzerine yapılmış az sayıda çalışma bulunmaktadır. Mevcut çalışmalar daha çok istatistiksel ve doküman inceleme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Garip & Göçer (2023) tarafından “Erasmus+ projelerinin yetişkin eğitiminin niteliğini artırmadaki rolü” üzerine yapılan bir araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmada, Erasmus+ programı kapsamında gerçekleştirilen hareketliliklerde alınan eğitimin, yetişkin eğitimi üzerindeki rolü nedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Urhan (2020) tarafından yapılan “Hayat Boyu Öğrenme: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması” konulu çalışmada, Avrupa Birliği ve Türkiye’ye ilişkin verileri karşılaştırmalı biçimde göstermek ve Türkiye’nin gelecekteki hayat boyu öğrenme politikalarına yönelik öneriler sunmak, amaçlamıştır. Bu araştırma çerçevesinde, ikincil kaynaklar kapsamında alanyazın taraması yapılmış, veriler incelenerek çözümlenmiş ve bu doğrultuda niteliksel öneriler sunulmuştur. Rabusicová, & Rabusic (2006) tarafından “Çek Cumhuriyeti’nde yetişkin eğitimi- kimler katılıyor ve neden?” konulu bir araştırma bulunmaktadır. Bu makalenin amacı, daha önce yapılan çalışmalarda Çek toplumunun yetişkin eğitimine fazla katılmaması gerçekliğinin 'yaşam boyu öğrenme' ve 'öğrenen toplum' ideal kavramlarından ne kadar uzak olduğunu ortaya koymaktır. Fajčíková, Urbancová & Jarkovská (2017) tarafından “Avrupa 2020 stratejisine göre Çek Cumhuriyeti’ndeki kuruluşlarda yaşam boyu öğrenme” üzerine yapılan bir araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Çek Cumhuriyeti’nin eğitim alanındaki AB göstergelerine dayalı uluslararası bir karşılaştırmadaki konumunu değerlendirmek ve Çek kuruluşlarının yaşam boyu öğrenme sürecine katılımını değerlendirmektir. Verilerin değerlendirilmesinde, Çek Cumhuriyeti’nin Avrupa 2020 stratejisinde belirtilen göstergelerin çoğunda AB ortalamasının altında olduğunu göstermektedir.

Avrupa Birliğine üye ülkelerden birisi olan Çek Cumhuriyeti’nde hayat boyu öğrenme politikaları ve hayat boyu öğrenme faaliyetleri ile bireylerin niteliklerinin geliştirilmesi için yetişkin eğitimlerinin neler olduğu bu çalışma ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Avrupa Birliğine üye olan Çek Cumhuriyeti’ndeki durum ortaya koyularak bu ülkenin hayat boyu öğrenme politikalarının tanınması, çözümlenmesi ve ülkemize yönelik hayat boyu öğrenme politika önerilerine yer verilmesi hedeflenmiştir. Bu sayede Çek Cumhuriyeti’ndeki yetişkin eğitimi hakkında bilgi sahibi olma olanağı sağlanmıştır.

Dünyada yaşanan değişimin takip edilebilmesi için tüm bilgi ve becerilerin de benzer şekilde yaygınlaşması gerekmektedir. Son yıllarda Çek Cumhuriyeti’nde yetişkin eğitimi alanında yaşanan gelişmeler ve hayat boyu öğrenme politikalarının neler olduğunun anlaşılması önemli görülmektedir. Elde edilen bulguların Çek Cumhuriyeti hayat boyu öğrenme sisteminin ve yetişkin eğitim faaliyetlerinin tanınmasına yardımcı olacağı öngörülmektedir. Erasmus+ projeleri sayesinde kazanılan deneyimlerin bilimsel bir dil ile alanyazına kazandırılması önemli görülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmanın daha sonra yapılacak olan çalışmalara yol göstereceği ve Türkiye’de yetişkin eğitimi ile ilgili yapılacak düzenlemelere katkı sunacağı düşünülmektedir. Çek Cumhuriyeti’ndeki hayat boyu öğrenme faaliyetlerini ortaya koyan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu çalışmada Çek Cumhuriyeti’ndeki hayat boyu öğrenme politikaları ve yetişkin eğitimi faaliyetlerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki alt probleme cevap aranmıştır:

- 1- Çek Cumhuriyeti’nde yetişkin eğitimi hangi yasal dayanaklar çerçevesinde yürütülmektedir?

- 2- Çek Cumhuriyeti’nde hayat boyu öğrenme faaliyetleri kimler tarafından yürütülmekte ve finansman kim tarafından sağlanmaktadır?
- 3- Çek Cumhuriyeti’nde hayat boyu öğrenmeye erişim hangi öğrenme ortamlarında nasıl sağlanmaktadır?
- 4- Çek Cumhuriyeti’nde yetişkin eğitimindeki programların içeriği, yöntem, teknikler ve kullanılan araç gereçler nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır. 02.11.2023 tarih ve 2023-11/1.5 sayılı karar ile Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu onayı alınarak araştırma yapılmıştır.

2.1. Araştırma Deseni

“Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda ve gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım & Şimşek, 2013). Çek Cumhuriyeti’nde Erasmus+ programı kapsamında gerçekleştirilen hareketlilik sonucunda araştırmacının, yetişkin eğitimi ilgili gözlem notları, ile dokümanlardan yararlanılacağından nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Araştırma boyunca nitel araştırma süreçleri takip edilmiştir.

Çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, “özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan, araştırmacının bir durumu, sıklıkla da bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desendir” (Yin, 2009; Akt. Garip & Göçer, 2023). “Eğer durum çalışmaları sistematik ve planlı bir şekilde yapılıyor, eğitimi geliştirmeyi amaçlıyor, bu yönde önerilerde bulunuyor ise ve bulgularını mevcut bilgilerin üzerine kurarak yeni yorumlar getirebiliyorsa bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar eğitim öğretim açısından anlamlı ve değerlidir” (Çepni, 2009).

Bu araştırmada, Erasmus+ programı kapsamında yazarın elde ettiği veriler kullanılarak, olguyu incelemek amacıyla durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Durum çalışması olarak yürütülmüş bu işbaşı gözlem ve inceleme çalışması, Çek Cumhuriyeti’ndeki hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin durumunu ortaya koymaktadır. “Durum çalışması, durum ya da durumların içindeki olayları betimleyen ve açıklayan, araştırmacının duruma dair ayrıntılı bilgi topladığı araştırma desendir” (Yin, 2011; akt. Altun & Yengin, 2021). Bu araştırmada durum çalışması yönteminin tercih edilmesinin nedeni, araştırma konusunun kendi yaşam çevresinde incelenmesi isteğine dayanmaktadır. Durum çalışmaları, araştırmanın derinlemesine ve kısa sürede yapılmasına imkân sağlamaktadır. Bu nedenle bireysel yürütülen çalışmalar için çok uygundur. Bu yöntem ile özel bir konu ya da durum hakkında araştırmacı yoğunlaşma fırsatı elde eder. Yin (1984)’e göre; “birey, kurum, okul” gibi vakaların mercek altına alınarak incelenmesi “bütüncül tek durum” olarak durum çalışma türlerinden biri olarak açıklamıştır (Çepni, 2009). Bu kapsamda araştırma deseni oluşturulurken; Çek Cumhuriyeti’nde yetişkin eğitim faaliyetlerini tanıma isteği, araştırma sürecinin kendine özgü durumları içermesi ve benzer çalışmalar yapılmış olması dikkate alınarak durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Bu yöntem, “bir konu, olay, işletme veya bölge hakkında ayrıntılı bilgi toplamaya olanak sağlayan ve kuramların gelişmesine fırsat vermesi” nedeniyle tercih edilmiştir (Yin, 1994:79; Akt. Topaloğlu ve Kılıç, 2010).

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

“Durum çalışması doğrusal bir çalışmadır. Bölümler arası geçiş sağlanmakta, tekrara dayalı bir yol izlenilmektedir. Çalışma süreci; planlama aşaması, tasarım aşaması, hazırlık aşaması,

toplama aşaması, analiz aşaması ve paylaşma aşamasından oluşmaktadır” (Taghisoylu, 2020). Bu araştırmada öncelikle ikincil verilerden faydalanılarak alanyazın taraması yapılmıştır. Daha sonra Çek Cumhuriyeti’nin başkenti Prag’da Erasmus+ projesi kapsamında 20-26 Mayıs 2023 tarihlerinde yetişkin eğitiminde iş başı gözlem sırasında araştırmacı tarafından hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitim faaliyetleri ile ilgili, “Çek Cumhuriyeti yetişkin eğitiminin yasal dayanakları, öğrenme ortamları nelerdir? Bu faaliyetler yapılırken, yürütme, sorumluluk ve finansman kim tarafından sağlanmaktadır? Dezavantajlı grupların hayat boyu öğrenmeye erişimi ve hayat boyu öğrenmeye erişim nasıl yapılmaktadır? Programların içeriği, yöntem, teknikler ve kullanılan araç gereçler nelerdir?” soruları dikkate alınarak elde edilen bulgular yazılmıştır. Çek Cumhuriyeti’ne yapılan ziyaretler sırasında Çek Cumhuriyeti yetişkin eğitim sistemi hakkında, Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (MŠMT) resmi internet sayfasındaki veriler ile yazarın Erasmus+ Projesi kapsamında yaptığı okul ve kurum ziyaretlerinde elde ettiği veriler ışığında araştırmacının konusu hakkında bulgulara ulaşılmıştır. Anaokulu, ilkokul, ortaokul ve bilgi teknolojisi ile ekonomi alanlarında meslek okulları olan bir eğitim kurumu (Hayat Boyu Eğitim Merkezi [HBEM 1]) ziyareti; İlkokul ve ortaokul olarak hizmet veren bir devlet okulu (HBEM 2) ziyareti ve iş başı gözlem notları; Yabancılar için Çekçe dil kursu yetişkin eğitim merkezi (HBEM 3) iş başı gözlem izlenimleri; Yabancılar için dil eğitim ve yabancı uyum merkezi (HBEM 4) iş başı gözlem ve ziyaret sunumu notlarından elde edilen veriler ile bulgular olduğu gibi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun 02.11.2023 tarihli ve 2023-11/1.5 sayılı onay formu doğrultusunda hazırlanmıştır.

Durum çalışmasında; kurum, mekân, olgu, proje, program, birey, sosyal medya hesabı, internet sayfası veri kaynağı olabilmektedir (Ceylan Çapar, M. & Ceylan, M. 2022). Tutulan günlükler, ziyaret sırasında kurumlar tarafından yapılan sunumlardan elde edilen bilgiler, ziyaret sırasında kurum yöneticisi ve öğretmenlerinden elde edilen bilgiler, inceleme ve gözlemler dikkate alınarak tutulan notlar alt problemlere göre çözümlenmiştir. Bu araştırmada, durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Aytaçlı (2012)’nin da belirttiği gibi, durum çalışmalarında araştırmacılar amaca uygun bir düzenleme belirlerler. Bu doğrultuda, çalışmada toplanan veriler belirli bir sistem dahilinde işlenmiştir. Araştırma sürecinde gözlem notları titizlikle yazıya aktarılmış ve ilgili dokümanlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen tüm veriler üzerinde içerik analizi yapılmış, ardından bu veriler çalışmanın amacına uygun olarak sınıflandırılmış ve alt problemlere göre düzenlenmiştir. Uygulama süreci tamamlandıktan sonra, toplanan tüm veriler bütünsel bir yaklaşımla değerlendirilmiş ve çözümlenmiştir. Betimlenen veriler, alanyazın ile karşılaştırılarak tartışılmış, Yapılan bu kapsamlı değerlendirmeler ışığında, çalışmanın sonuçları ve gelecek araştırmalara yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

2.3. Geçerlik ve Güvenirlik

“Durum çalışmasında yapı geçerliğinin artırılmasında; birden fazla veri türünün veri toplama sürecinde kullanılması (veri çeşitleme), toplanan verilere ilişkin kanıtların sunulması ve veri toplama aşamasındaki katılımcılardan bir kişiye durum çalışması raporunun okutulması ve belirttiği görüşlere ilişkin geri bildirim alınması tercih edilebilmektedir” (Yeşilbaş Özenç, 2022). Bu araştırmada, çalışmanın geçerliğini sağlamak için araştırmamıza konu olan durum olduğu gibi sunulmuştur. Araştırmada tarafsız olabilmek için gayret gösterilmiştir. Uzmanlardan görüş alınarak araştırma şekillendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmacının yöntemi, verilerin toplanması, verilerin analizi ve bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı olarak sunulmuştur. Birçok kaynaktan veri toplanmıştır. Hazırlanan ilk rapor, veri toplama sürecinde rol almış bireylerden birkaçına okutulup görüşlerinin alınması sağlanmıştır. Araştırmada sonuçlara nasıl varıldığı detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

“Durum çalışmalarının güvenilirliklerini arttırmak için Yin (1993) bulguların 6 farklı kaynaktan toplanabileceğine vurgu yapmaktadır. Bunlar “dokümanlar, notlar, çalışma raporları, katılımcı gözlem, mülakat, doğrudan gözlem ve bilgisayar çıktılarıdır” (Çepni, 2009). Bu

çalışmada geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak adına titizlikle çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Araştırma bir durum çalışması olduğundan, özellikle nitel araştırmalara özgü stratejilere odaklanılmıştır. Güvenilirliği artırmak için süreç hakkında bilgi verilmiş ve belli bir sistematikte sunulmuştur. Veri toplama sürecinde gözlem notları detaylıca yazıya aktarılmış ve ilgili dokümanlar derinlemesine incelenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilirken, bulgular yorum yapılmadan okuyucuya sunulmuştur. Bu doğrultuda, veriler üzerinde içerik analizi yapılarak, bulgular çalışmanın amacına ve alt problemlerine uygun şekilde sınıflandırılmış ve düzenlenmiştir. Verilerin ve analiz süreçlerinin şeffaf ve izlenebilir olması sağlanarak tutarlılık desteklenmiştir; tüm veriler bütünsel olarak değerlendirilip çözümlendikten sonra, elde edilen bulgular alanyazın ile tartışılmıştır. Bu tartışma, bulguların mevcut bilgi birikimiyle uyumunu ve katkısını ortaya koyarak çalışmanın bilimsel sağlamlığını pekiştirmiştir. Son olarak, yapılan bu kapsamlı değerlendirmeler ışığında sonuç ve öneriler net bir şekilde belirlenmiş, böylece çalışmanın hem iç tutarlılığını hem de dış geçerliliğe yönelik aktarılabilirliğini güçlendirilmiştir.

2.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma bir durum çalışması olarak Çek Cumhuriyeti'nde araştırmacı tarafından yapılan gözlemler ve alanyazın ile sınırlıdır.

BULGULAR

Yapılan araştırma sonucunda Çek Cumhuriyeti yetişkin eğitim sistemi hakkında, Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (MŠMT) resmi internet sayfasındaki veriler ile yazarın Erasmus+ Projesi kapsamında yaptığı okul ve kurum ziyaretlerinde elde ettiği veriler ışığında araştırmanın konusu hakkında bulgulara ulaşılmıştır. Anaokulu, ilkokul, ortaokul ve bilgi teknolojisi ile ekonomi alanlarında meslek okulları olan bir eğitim kurumu (Hayat Boyu Eğitim Merkezi [HBEM 1]) ziyareti; İlkokul ve ortaokul olarak hizmet veren bir devlet okulu (HBEM 2) ziyareti ve iş başı gözlem notları; Yabancılar için Çekçe dil kursu yetişkin eğitim merkezi (HBEM 3) iş başı gözlem izlenimleri; Yabancılar yönelik dil eğitim ve yabancı uyum merkezi (HBEM 4) iş başı gözlem ve ziyaret sunumu notlarından elde edilen bulgular alt probleme göre sunulmuştur.

Çek Cumhuriyeti'nde eğitim yönetimi Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (Ministerstvo Školství Mládeže A Tělovýchovy (MŠMT)) tarafından yürütülmektedir. Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından çalışma alanları; okul öncesi eğitim, temel eğitim, yükseköğretim, yetişkin eğitimi, sosyal programlar, spor ve gençlik, yapısal fonlar olarak ifade edilmektedir. Çek eğitim sistemi komünist rejimin düşmesi sonucunda Kasım 1989'dan sonra, dönüşüme uğramıştır. Yeni eğitim yasası ve Çek Cumhuriyeti'nde eğitimin geliştirilmesi için ulusal program (Çek beyaz kitabı), Çek eğitim sisteminin temel kanunlarını oluşturmaktadır. Hayat boyu öğrenme faaliyetleri kurumsal olarak hem tamamen okullarda hem de tek ekonomik faaliyeti yaygın eğitim olan kuruluşlarda gerçekleştirebilmektedir (MŠMT, 2023).

Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (MŠMT 2023) tarafından aşağıda listelenen belgeler, yetişkin eğitiminin yapısı ve hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesinde temel yasal dayanaklar olarak kabul edilmektedir.

Tablo 1*Çek Cumhuriyeti Yetişkin Eğitiminin Yasal Dayanakları*

Adı	Yasal Dayanak	Yetişkin Eğitimi Açısından Önemi
Learning To Be Belgesi	UNESCO Uluslararası Eğitim Geliştirme Komisyonu Tarafından 1972'de Yayınlandı.	Her Birey Hayatı Boyunca Öğrenmeye Devam Edecek Bir Konumda Olmalıdır. Hayat Boyu Eğitim Fikri, Öğrenen Toplumun Temel Taşıdır.
Herkes İçin Eğitim Dünya Deklarasyonu (Jomtien Deklarasyonu)	Tayland'da Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı (1990) Tarafından Kabul Edildi.	Her İnsan- Çocuk, Genç ve Yetişkin- Temel Öğrenme İhtiyaçlarını Karşılama İçin Tasarlanmış Eğitim Fırsatlarından Yararlanabilecektir.
Delors Raporu	1996 Yılında, UNESCO'nun Uluslararası Eğitim Geliştirme Komisyonu, Tarafından Yayınlandı.	Ana Tema: 'Öğrenme: İlimizdeki Hazine'
Beyaz Kitap	1996 Yılında AB Tarafından Eğitim ve Öğretime İlişkin Yayınlandı	'Edinilen Bilgi ve Becerilerin İş Hareketliliği ve Yaşam Boyu Öğrenme Unsuru Olarak Tanınmasına Yönelik Bir Sistem Önerisi ile 'Öğrenen Toplum' İhtiyacını Vurgulamaktadır.
Hamburg Deklarasyonu	UNESCO Tarafından 1997'de Hamburg'da Düzenlenen 5. Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı'nda Kabul Edildi.	Yetişkin Eğitimi Konferansı'nda, 21. Yüzyılda Yetişkin Eğitiminin Zorluklarını Çözen Önemli Bir Belge Olan ' Gelecek İçin Gündem' Ortaya Çıktı.
Hayat Boyu Öğrenme Bildirisi (A Memorandum On Lifelong Learning)	Hayat Boyu Öğrenmenin Geleceği İçin Özel Olarak Yayınlandı.	Yaşam Boyu Öğrenmenin İki Temel Amacı Olan Aktif Vatandaşlığı ve İstihdam Edilebilirliği Teşvik Etmeyi Vurgulamaktadır.
Çek Beyaz Kitabı	Çek Cumhuriyeti Eğitimin Geliştirilmesi Ulusal Programı.	Orta Vadede Eğitim Sisteminin Gelişimi İçin Yetkili Olacak Entelektüel Temelleri, Genel Planları ve Programları İçermektedir.
535 Sayılı Hükümet Kararı	23 Mayıs 2007'de Çek Hükümeti Tarafından Yayınlandı.	Çek Cumhuriyeti Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi ve Eğitim İçin Uzun Vadeli Planı Ortaya Koyar.
İnsan Kaynakları Geliştirme Stratejisi	Çek Cumhuriyeti Tarafından (2003) Yayınlandı.	Bu Belgede, İnsan Kaynaklarının Eğitimi, Öğretimi ve Mesleki Eğitimindeki Değişimin Önemi Ortaya Koyulurken Aynı Zamanda Teknolojik Gelişme, Zanaat ve İş Gücü Niteliklerinin İhtiyaçları Değerlendirilir.
2004–2006 Ulusal İstihdam Eylem Planı	Çek Cumhuriyeti Hükümeti, Tarafından Yayınlandı.	Bu Plan ile Orta Vadede İstihdama İlişkin Ulusal Politikaların Hedefleri ve Uygulamaları Ortaya Koyulmaktadır.
İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyon Programı	AB Yapısal Fonları Kapsamında Yürütülmektedir.	Amacı, Nitelikli ve Esnek İşgücüne Dayalı Yüksek ve İstikrarlı Bir İstihdam Düzeyine Ulaşılması, Sosyal Olarak Dışlanmış Nüfus Gruplarının Entegrasyonu ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasıdır.
Çek Cumhuriyeti Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi	Çek Cumhuriyeti Hükümeti Tarafından 11 Temmuz 2007'de Onaylandı.	Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Strateji Hedef ve Programlarını Belirler.

Tablo 1’de Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın (MŞMT 2023) tarihsel gelişim içerisinde yayınlanan belgeleri ve Avrupa Birliği normlarına uygun kaynakları yetişkin eğitiminde temel dayanak olarak aldığı görülmektedir. Yetişkin eğitiminin yapısı ve hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesinde on iki tane yasal dayanak ile bir çerçeve çizilerek yetişkin eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Çek Cumhuriyeti Hükümeti Tarafından 11

Temmuz 2007'de onaylanan Çek Cumhuriyeti Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ile hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitiminin strateji, hedef ve programları belirlenmektedir.

Yetişkin eğitimi, eğitim sistemi içerisinde heterojen bir yapıya sahiptir. Kapsadığı hedef gruplar tamamen farklı özelliklerle karakterize edilmektedir. “Yetişkin eğitiminin temel amacı, her bireyin yaşamı boyunca öğrenmeye devam edecek bir durumda olmasıdır.” Çek Cumhuriyeti eğitimi tüm başvuru sahiplerine açmak ve nüfusun hayat boyu öğrenme faaliyetlerine daha yüksek katılımını sağlamak için bir yetişkin eğitimi çerçevesi oluşturmaya çalışmaktadır (MŠMT, 2023).

Çek Cumhuriyeti'nin birçok farklı şehrinde yetişkin eğitim merkezi, anaokulu, ilk, orta ve meslek (bilgi teknolojisi ve ekonomi) okulları olan bir eğitim kurumu, katılımcıların ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamak, onların bireysel özellikleri ve kültürel geçmişlerine göre tasarlanmış kurslar sunmaktadır (Educanet, 2023).

Okul Sisteminde Devlet Yönetimi ve Özyönetim Hakkındaki Yasa uyarınca, belediye ve yeni kurulan okullara eğitim sisteminde özerklik yetkileri verilmiştir. Bu Kanun kabul edildikten sonra, öğretmenler İçişleri Bakanlığı'nın veya Eğitim Bakanlığının çalışanı olmaktan çıkmıştır. Eğitim Bakanlığının teşkilat yapısında yapılan değişiklik ile Moravya ve Silezya'daki okulların idaresi için merkezi Olomouc'ta olan bir eğitim şubesi oluşturulmuştur. Ancak 2002 yılında, devlet idaresinde yapılan yeni reformla bağlantılı olarak, şubeler tarafından yönetilen okul sistemi ve okul idaresi değişerek belediye ve bölge müdürlüklerine devredilmiştir (MŠMT, 2023). Yetişkin eğitim merkezi, özel okullar, ilkokul ve ortaokul olarak hizmet veren devlet okulları, yabancılar için Çekçe dil kursları ve yabancılar yönelik dil eğitim ve yabancı uyum merkezinde yapılan ziyaretler bu kurumların tamamında yetişkin eğitim faaliyetlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada Çek Cumhuriyeti'nin birçok farklı şehrinde yetişkin eğitimi ile ilgili şubeleri olan bir kurumda, bir devlet okulunda, yabancılar için Çekçe dil kursunda ve yabancılar yönelik dil eğitim ve yabancı uyum merkezinde yetişkin eğitim faaliyetlerinin yapıldığı gözlemlenmiştir.

Çek Cumhuriyeti'nde tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin belirli yasal temellere dayandırılarak yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Güncel normlar ve yasalar ile modern bir yetişkin eğitimi tasarlanmaya çalışılmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nde, yaşam boyu öğrenmede bölgesel farklılıklar olduğu ve bu alanda hem okulların hem de sivil toplum örgütlerinin faaliyet yürüttüğü anlaşılmaktadır. “Yetişkin Eğitimi'nin, Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından bir çalışma alanı olarak ele alındığı görülmektedir.

Tablo 2*Öğrenme Ortamları Araç Gereç*

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 1)	Bu özel okulun bina ve sınıf düzeni genel olarak Türkiye ile benzerlik göstermektedir. Ancak Sınıflar öğretmenler tarafından özgün olarak tasarlanabilmektedir. Sınıflarda halı, mutfak vb. gibi farklı düzen ve bölümler oluşturulabilmektedir.
(HBEM 2)	Okulun şekli ve binaların girintili çıkıntılı yapısı öğrencilerin bir araya toplanmasına engel olmaktadır. Bu yapı okulun her kösesini yeni bir etkinlik ve öğrenme alanı haline getirmekte ve birbirinden bağımsız bu alanlar öğretmenlerin işini kolaylaştırmaktadır. Bu okulun saha ve atölye imkânları oldukça fazladır. Yemekhanede bir sahne yapılarak etkinlikler için kullanılmaktadır. Tüm bu yapı ders saatlerinden sonra hayat boyu öğrenmenin çalışma alanı olan sanat, spor gibi etkinlikler için alanların oluşmasına imkân sağlamaktadır.
(HBEM 3)	Sınıf ortamı daha sade olmakla birlikte sınıfta bilgisayar hoparlör, projeksiyon makinesi ve mutfak bölümü bulunmaktadır.
(HBEM 3)	Bu sınıfta fotokopi makinesi bulunmakta ve öğrenciler etkinlik dosyası tutmaktadır. Öğretmen çeşitli materyaller kullanarak derslerde etkili bir öğretim ortamı oluşturmaya çalışmaktadır.
(HBEM 4)	Ders materyali olarak kendi hazırladıkları yazılı ve görsel kaynaklar kurslarda kullanılmaktadır. Dil öğretimi sırasında oyunlarla kelime üretme çok kullandıkları bir tekniktir. Kendi derslerinde kullanmak için Çekçe kitabı bir materyal olarak geliştirmiştir. Bu kitabın her sayfası belli bir konuyu içermektedir. Ayrıca kitabı hazırlarken içeriğinde mesleklere göre Çekçe öğretimine de yer verilmiştir.

Tablo 2’de okullarda sınıfların özgün olarak tasarlanabileceği ortaya koyulmaktadır. Bir özel okulda iki dersliğin yetişkin eğitimi için ayrılmış olması dikkat çekmektedir. Bir okulun fiziksel olarak yeterince saha, atölye imkânlarının olduğu ayrıca yemekhanede bir sahnesinin olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir okulda Okul yerleşkesinin girintili çıkıntılı yapısı öğrencilerin bir araya toplanmasına engel olarak bu yapı sayesinde okulun her kösesini yeni bir etkinlik ve öğrenme alanı haline gelmektedir. Birbirinden bağımsız alanlar öğretmenlerin işini rahatlatıyor olması dikkat çeken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetişkin eğitim faaliyeti yapan özel bir dil kursunda yapılan gözlemlerde sınıfın içerisinde bir mutfak olduğu gözlemlenmiştir.

Kurs merkezlerinin yazılı ve görsel kaynaklar hazırladıkları ve kurslarda bunları kullandıkları anlaşılmaktadır. Dil öğretimi sırasında kullandıkları materyalleri bu kursun kendisini geliştirdiği ve her sayfası belli bir konuyu içeren Çekçe öğretim kitabı da yazdığı ve bunu kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kendi ders kitabını geliştirerek kullanan özel kurslarının program içerikleri ve kaynaklar konusunda özgün davranabildikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 3*Yürütme ve Sorumluluk*

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 1)	Üniversitelerde ve profesyonel okullarda eğitim görmek için Maturita sınavına girmiş olmak gerekmektedir. Bu kurumda yetişkin eğitimi ile ilgili olarak liseden sonra üniversite sınavına hazırlık kursları yapılmaktadır. Bu kursların planlama, organizasyon gibi faaliyetlerini okul yönetimi yürütmektedir.
(HBEM 1)	Çek Cumhuriyeti örgün eğitim sistemi; anaokulları (2 – 5 yaş arası), ilköğretim (6 – 15 yaş arası, zorunlu), liseler (akademik lise, spor lisesi veya meslek lisesi), üniversitelerden oluşmaktadır. Ancak üniversiteden önce tüm kademeleri tamamlayanlar için Maturita olarak adlandırılan bir sınav bulunmaktadır.
(HBEM 3)	Üniversitelerde ve profesyonel okullarda eğitim görmek için Maturita sınavına girmiş olmak gerekmektedir. Bu sınava hazırlık çalışmaları yetişkin eğitimin bir parçası olarak ele alınmaktadır. Okul içerisinde 2 derslik üniversite sınavına hazırlık kurslarına ayrılmış durumdadır.
(HBEM 4)	Çekçe sınavlarına hazırlık yapan özel ve ücretli bir kurs ziyaretinde sınıfta yedi yetişkin öğrenci vardı. Bu özel kurumda kurslar en az 6 kişi ile açılmaktadır. Bu özel kurs; Kolín, Liberec, Mladá Boleslav, Hořovice, Jablonec nad Nisou, Kladno, Kutná Hora, Litoměřice, Mělník, Nymburk gibi çeşitli yerlerde ve bölgelerde ofisleri bulunan kamu yararına çalışan bir kurs merkezidir. Kurumun en önemli eğitim programları; düzenli olarak yapılan Çekçe kursları, sınavlara ve üniversiteye hazırlık kursları, aile eğitim kursları ve yabancı dil kursları olarak nitelendirilmektedir.
(HBEM 4)	Sadece yetişkinler için Praha, Kolín, Kladno, Mladá Boleslav, Liberec gibi şehirlerde kütüphaneler, okullar ve çeşitli tesislerde, eğitim bakanlığı, belediye, Avrupa fonları ve diğer iş ortakları tarafından finanse edilen Çekçe kursları devam etmektedir.
(HBEM 4)	Kurslara katılım zorunlu değildir ancak her derste öğrenci devamsızlıkları kayıt altına alınmaktadır. Kursiyerler derslere %20'den fazla gelmeyince belge ve varsa proje gereği finansman yardımını alamamaktadır. Programların içeriklerini başvuru sahiplerinin beklentilerine göre kurs müdürlüğü belirlemektedir.
(HBEM 4)	Kurs süreleri değişiklik göstermektedir.

Tablo 3' de eğitim sürecinin kalitesi, okulun mali yönetimi, öğretmenlerin atanması ve görevden alınması, yerel yönetim ve halkla ilişkilerin yürütülmesi gibi konularda tüm sorumluluğun okul müdürlerine verildiği anlaşılmaktadır. Bu okul müdürlerinin, bölgesel temsilciler, belediye ve hükümet temsilcilerinden oluşan bir kurul tarafından atandığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin müdür tarafından seçildiği ve sözleşme ile çalıştırıldığı anlaşılmaktadır. Kurslara katılım ile ilgili belge ve yardımlar için devam zorunluluğu olduğu anlaşılmaktadır.

Çekçe sınavlarına hazırlık yapan özel ve ücretli kurslar olduğu ve bu kursların en az altı kişi ile açıldığı anlaşılmaktadır. Tablo 3' de belirtildiği gibi araştırma sırasında ziyaret edilen bir kurumda yetişkin eğitimi faaliyeti olarak üniversite sınavı hazırlıklarının yapıldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 4*Finansman*

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 4)	Öğretmenlere, göçmenlere ve yabancı kişilere yönelik kursların finansman giderleri AB projeleri ile karşılanmaktadır. Eğitim giderleri için; Avrupa Sosyal Fonu, eğitim ile ilgili bakanlıklar, belediyeler (Prag 3, Prag 4, Prag ...), kasabalar, bölgeler ve kamu sektörü ile projeler yapılmaktadır. Ayrıca özel sektör projeleri ile yabancı işçiler ile ilgili (Toyota ve Škoda fabrikaları) proje destekli eğitimler yapılmaktadır. Özellikle Ukrayna savaşından beri şirketler ile yeniden yeterlilik kursları, çocuklara yönelik etkinlikler, ders kitapları konularında projeler yapılarak eğitim finansmanı konusunda destek alınmaktadır. Göçmenlerin dil kursları için yeterince finansman bulamadığı ve bu ücretli kurslara katılmanın onlar için çok zor olduğu gerçeğine karşın dil öğretilmesinin meşakkatli bir süreç olması ve kurslar için göçmenlerin maddi kaynakları karşılamakta zorlanmaları nedeniyle kurumlarla iş birliği yapılarak projeler sayesinde göçmenlere kurslar verilebilmektedir
(HBEM 4)	Eğitim ve kurumsal masraflar genel olarak proje temelli karşılanmaktadır.

Tablo 4’de özel kursların finansman ile ilgili projeler yaparak eğitim bakanlığı, belediye, Avrupa fonları ve diğer iş ortakları tarafından finanse edilen kurslar düzenlediği ortaya çıkmaktadır. Kurs yerleri olarak özel kursların ofisleri, okullar, finans desteği veren iş ortaklarının yerleri ve çeşitli merkezler kullanılabildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 5*Programlar*

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 1)	Din öğretimi ile ilgili okulda herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır. Okullarda yaygın eğitim faaliyeti olarak yürütülen sanat ve spor dallarında kursların olmadığı, velilerin yetenekli öğrencileri kendi imkânları ile sanat ve spor merkezlerinde kurslara gönderdiği not edilmiştir.
(HBEM 2)	Okullarda açılan yaygın eğitim faaliyetleri olarak değerlendirilen sanat ve spor kursları bu okulda okul yönetimi tarafından belirlenerek okul faaliyeti olarak yürütülmektedir. Ders sonrasındaki zamanlarda çocukları okulda tutmak için etkinlikler yapılmaktadır. Ders dışı zamanlarda çocuklar okulda sportif ve sosyal etkinliklere katılmaktadır. Bilgisayar sınıfları önemsenmekte kelime işlemci ve hesap işlemci gibi programlar ile işletim sistemleri ve kodlama dersleri yapılmaktadır.

Din öğretiminin yaygın ve örgün eğitimin faaliyetleri arasında yer almadığı Tablo 5’de ortaya koyulmaktadır. Türkiye’deki halk eğitimi merkezleri tarafından okullarda açılan yaygın eğitimi faaliyetleri olarak değerlendirilen sanat ve spor kurslarının bir özel okulda okul yönetimi tarafından belirlenerek okul faaliyeti olarak yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Kamu yararına çalışan bir özel kurumda, düzenli olarak Çekçe kursları, sınavlara ve üniversiteye hazırlık kursları, aile kursları, dil kursları yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6*Dezavantajlı Grupların Hayat Boyu Öğrenmeye Erişimi*

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 3)	Yetişkin göçmenlere yönelik Çekçe öğrenme ve yapılacak çekçe sınavlarına hazırlık yapan özel ve ücretli bir kurs bulunmaktadır.
(HBEM 4)	Yabancıların uyum sürecindeki kursların tamamı bu kurumda yapılmaktadır. Göçmenlerin Çek vatandaşı olmasına yardımcı olma misyonu ile onların uyum sürecine yapılan faaliyetler aracılığıyla destek verilmektedir. Verilen hizmetler ile göçmenler için sosyal çevreyi daha erişilebilir hale getirme çalışmaları yürütülmektedir.
(HBEM 4)	Yabancıların sosyal hayata uyumu ile ilgili etkinlikler de yapılmaktadır. Göçmenlere yönelik Çekçe ve meslek kurslarının yanında davranış ve sosyal hayata uyum kursları da yürütülmektedir.
(HBEM 4)	Göçmenlere Çekçe dili kursları bulunmaktadır. Göçmenlerin hayatın içinde rahatlıkla iletişim kurabileceği bir dil öğrenmeleri için bu kurslar yürütülmektedir. Bu kurslarda gramer bilgisine fazla girmeden, başlangıçta sohbet, tanışma, vb. interaktif dersler yapılmaktadır. Aile ziyaretleri, skeçler, oyunlar ve çeşitli etkinlikler yapılarak eğitimler daha etkili hale getirilmektedir

Tablo 6’da dezavantajlı guruplar ile ilgili bilgilere ulaşılmaktadır: Çek toplumuna göçmenler ile ilgili eğitimler verilmektedir. Yetişkin göçmenlere yönelik çekçe öğrenme ve yapılacak çekçe sınavlarına hazırlık yapan özel ve ücretli kurslar olduğu anlaşılmaktadır. Ukrayna’daki savaş nedeniyle Çek Cumhuriyeti’ne gelen göçmenlerin okullara uyumu ile ilgili öğretmen ve diğer memurlara eğitimler verildiği ve bu şekilde sürecin yönetilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yine göçmenlere Çekçe dili öğretmek sürecin daha kolay atlatılması sağlanmaya çalışılmakta olduğu anlaşılmaktadır. Çocuklu ailelere destek, okul ile iletişim, öğretmenlik, koçluk gibi toplumsal hayata uyum ve aile eğitimleri ve hizmetleri yürütülmektedir. Mentorluk, özel ders, boş zaman zaman etkinlikleri, gençlere yönelik eğlence faaliyetler gönüllü olarak yapılmaktadır. Yabancıların sosyal hayata uyumu ile ilgili etkinlikler de yapılmaktadır. Yabancılar için Çekçe kursu ve meslek kurslarının yanında da göçmenlere yönelik davranış ve sosyal hayata uyum kursları da yapıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 7*Yöntem*

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 3)	Örnek olarak gözlemlenen bir derste önce okuma daha sonra anlama çalışması yapıldı. Daha sonra anlamı bilinmeyen kelimeler üzerine çalışma yapıldı. Öğretmen tarafından telaffuz ve anlam konusunda bilgi verildi. Bilgisayardan sesli dinleme yapıldı. Öğrencilerin derse katılımı sağlanarak özellikle soru cevap yöntemi kullanıldı. Öğretmen tarafından tahtada hem yazılı hem de uygulamalı diyalog çalışmaları yaptırıldı. Sınıfta ders sırasında özgür bir ortam bulunmakta, öğrenciler atıştırmalık yiyip, çay kahve içebilmektedir. Öğrenciler okuma parçalarını sesli olarak okurken öğretmen telaffuz ve anlam ile ilgili düzeltmeler yapmaktadır. Ses parçaları dinletilip soru cevap yapılmakta ve anlama çalışması ile ders tamamlanmaktadır.

Tablo 7’de yetişkin eğitiminde kullanılan yöntem teknik, eğitim içerikleri ve araç gereç hakkında bilgi elde edilmiştir. Derste okuma, anlama çalışması yapıldığı ve öğretmenin telaffuz ve anlam konusunda bilgi verdiği. Bilgisayardan sesli dinleme yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca derse katılım sağlanarak özellikle soru cevap yöntemi ve uygulamalı diyalog çalışmaları kullanıldığı dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretmenin çeşitli materyaller kullanarak derslerde etkili

bir öğretim ortamı oluşturulmaya çalışmakta olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir özel kursta da materyallerle günlük hayata yönelik bir dil(çekçe) öğretilmeye çalışıldığı gramer bilgisine fazla yer verilmediği, kurslarda sohbet, Tanışma, interaktif dersler ile öğretim yöntemleri kullanılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Dil öğretiminde drama çalışmalarına yer verildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8

Hayat Boyu Öğrenmeye Erişim

Kod	Gözlem Notu
(HBEM 4)	Bu kurumda; Çek Cumhuriyeti vatandaşları, diğer ülkelerden gelen göçmenler, AB vatandaşları ve aile üyeleri, sığınma ve ikincil koruma hakkı verilen kişiler, Göçmenler, yabancıların aile üyeleri eğitimlere katılmaktadır. Uzmanlar, işçiler, memurlar, eğitim sektöründe çalışan işçiler, öğretmenler ile ilgili daha ileri düzey eğitimler yapılmaktadır. Bunun yanında gönüllü programlar (boş zaman etkinlikleri, özel ders, mentorluk) yapılmaktadır. Bu kurumda Çek toplumu da göçmenlere karşı eğitilmektedir. Ayrıca vatandaşlar için, iş yeterlilikleri konusunda eğitimler, Çekçe dil kursu ve iş kulüpleri şeklinde bir perspektif belirleyip bu alanlarda toplumun gelişmesi ve iyileşmesi için mesleki eğitimler yapılmaktadır. Ayrıca öğretim görevlileri, öğretmenler, kamu çalışanları ve sosyal hizmet uzmanları için ileri düzeyde yetişkin eğitimleri yapılmaktadır.
(HBEM 4)	Her dönem dil kurslarının yanında aile eğitimi kursları da yapılmaktadır. Büyükler, çocuklar eğitim sırasında birbirlerinden ayrı olarak aynı şeyleri öğrenmektedir. Öğretmenler için çevrimiçi seminerler de yapılmaktadır. Ukrayna'daki Savaş nedeniyle Çek Cumhuriyeti'ne gelen göçmenlerin okullara uyumu ile ilgili öğretmen ve diğer memurlara eğitimler verilmektedir.
(HBEM 4)	Çekçe kursları, gramer, fonetik, iş, çevre ve sınavlar için hazırlık sınıfları (A1/A2, B1) olarak ayrılmaktadır. Bu kurslarda kayıt olanlara 2016'dan beri ayrıca çocuklar veya aileler için belirli temalar ile yoğunlaştırılmış aile eğitimi kursları da yapılmaktadır. Çocuklu ailelere destek, okul ile iletişim, öğretmenlik, koçluk gibi toplumsal hayata uyum eğitimleri ve hizmetleri yürütülmektedir. Mentorluk, özel ders, boş zaman etkinlikleri, gençlere yönelik eğlence faaliyetleri gönüllü olarak yapılmaktadır.
(HBEM 4)	Kurslarda ilgili materyallerle günlük hayata yönelik bir dil yani günlük Çekçe öğretilmektedir.

Tablo 8'de özel kurslarda dil öğretiminin yanında istihdam danışmanlığı, sosyal rehabilitasyon, sosyal aktivasyon hizmeti, yabancılar için sosyal hizmetler yürütülmektedir. Uzmanlar, işçiler, memurlar, eğitim sektöründe çalışan işçiler, öğretmenler ile ilgili daha ileri düzey eğitimler yapılmaktadır. Bunun yanında boş zaman etkinlikleri, özel ders, mentorluk gibi gönüllü programlar uygulanmaktadır. Ayrıca vatandaşlar için, iş yeterlilikleri konusunda eğitimler, Çekçe dil kursu ve iş kulüpleri şeklinde bir perspektif belirleyip bu alanlarda toplumun gelişmesi ve iyileşmesi için mesleki eğitimler yapılmaktadır. Ayrıca öğretim görevlileri, öğretmenler, kamu çalışanları ve sosyal hizmet uzmanları için ileri düzeyde yetişkin eğitimleri yapıldığı göçmenler, AB vatandaşları ve aile üyeleri, sığınma ve ikincil koruma hakkı verilen Çek Cumhuriyeti vatandaşları ve yabancıların aile üyelerine eğitimler verildiği ortaya çıkmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin, eğitimleri tüm başvuru sahiplerine ulaştırmak ve nüfusun hayat boyu öğrenme faaliyetlerine daha yüksek katılımını sağlamak için çalışmalar yürüttüğü anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Çek Cumhuriyeti'nde yetişkin eğitimi alanında yaşanan gelişmeler ve hayat boyu öğrenme uygulamaları incelenmiştir. Çek Cumhuriyeti'nde bir hafta süre ile

gerçekleştirilen işbaşı gözlem sonuçları ile diğer veriler, süreç devam ederken ve süreç sonunda toplanmıştır. Toplanan veriler, nitel yöntemlerle çözümlenmiştir. Araştırmanın bu bölümünde araştırma bulguları, alan yazın ile tartışılarak, sonuçlar ve öneriler ortaya koyulmuştur.

Elde edilen bulgular ışığında Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarihsel gelişim içerisinde yayınlanan belgeler ve Avrupa Birliği normlarına uygun on iki tane yasal belgeyi yetişkin eğitiminde temel dayanak olarak aldığı ve Çek Cumhuriyeti Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ile hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitiminin strateji, hedef ve programları belirlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu uyum çabası, özellikle AB entegrasyon sürecindeki kararlılığın ve eğitim politikalarının uluslararası normlara adaptasyonunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu durum, Gökçe (2009) tarafından ortaya konan Doğu Avrupa eğitim sistemlerinin Sovyet etkisi altında kalma eğilimi ile Batı Avrupa ülkelerinin ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler neticesinde ortak eğitim amaçları geliştirmesi bakımından dikkat çekmektedir. Çek Cumhuriyeti'nin, eski bir Doğu Bloku ülkesi olmasına rağmen, yetişkin eğitimindeki yasal çerçevesini AB normlarına göre şekillendirmesi, Batı Avrupa'daki ortak normatif yakınlaşma eğilimine yönelik bir uyum çabasını ifade etmektedir. Erginer (2009)'in AB üye devletlerinin farklı eğitim sistemlerine sahip olduğu ve ortak bir eğitim politikası bulunmamasına rağmen sistemlerini yeniden düzenlemek amacıyla programlar uyguladığı yönündeki tespiti ışığında, Çek Cumhuriyeti'nin ulusal mevzuatını AB politikalarına uyumlu hale getirme çabaları daha da anlam kazanmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nin merkezi hükümet veya bakanlık düzeyinde hazırlanan yasalarda AB politikalarıyla uyumlu hareket ederek uluslararası anlaşmalardan kapsamlı bir biçimde faydalanması (Kopecký, & Šerák 2015), bu farklılıklara karşın AB'nin eğitim alanındaki yönlendirmelerine verilen önemi ve uluslararası iş birliğine açıklığı ortaya koymaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği normlarına uygun yeni yasalarla düzenlemeler yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Çek Cumhuriyeti'nde, yaşam boyu öğrenmede bölgesel farklılıklar olduğu ve bu alanda hem okulların hem de sivil toplum örgütlerinin faaliyet yürüttüğü anlaşılmaktadır. Yetişkin eğitiminin hem tamamen okullarda hem de özel yaygın eğitim kuruluşlarında gerçekleşebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bireylerin, ihtiyaçlarına cevap vermek, gelişmelere uyum sağlamak ve yaşamlarını kolaylaştırmak için Türkiye'de yaygın eğitim faaliyetleri Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitimi Merkezleri tarafından yürütülmekte (Miser, 2002) iken Çek Cumhuriyeti'nin birçok farklı şehrinde yetişkin eğitimi ile ilgili şubeleri olan bir özel okulda, bir devlet okulunda, yabancılar için Çekçe dil kursunda ve yabancılar için dil eğitimi ile yabancı uyum merkezinde yetişkin eğitim faaliyetlerinin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Rabusicová & Rabusic (2006) tarafından yapılan bir araştırmada da bulgularımızla paralellik göstermekte olduğu ve Çek Cumhuriyeti'nde eğitime katılanların çoğunlukla daha genç ve öncelikle mesleki nedenlerle motive olan kişilerden oluştuğu ve bunların çoğunluğunun da mesleki kurslar, bilişim kursları ve yabancı dil kursları ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin belirli yasal temellere dayandırılarak yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Güncel normlar ve yasalar ile modern bir yetişkin eğitimi tasarlanmaya çalışılmaktadır “Yetişkin Eğitimi'nin, Çek Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından bir çalışma alanı olarak ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. “AB'nin eğitimle ilgili projelerinde olduğu gibi Türk Eğitim Sistemi'nde yaşam boyu öğrenmenin yeni ilköğretim programının temelleri arasında bir beceri olarak tanımlandığı ve bu becerinin öğrencilere kazandırılması gerektiği görülmektedir” (Sağlam vd., 2011).

Elde edilen bulgular, Çek Cumhuriyeti'nde hayat boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi kurumlarının idari yapısında belirgin bir yerel özerkliğin varlığını ortaya koymaktadır. Merkeziyetçi bir yapıya örnek olarak Türkiye'de okul müdürleri ve öğretmen ataması Çek Cumhuriyeti'nden farklı olarak yürütülmektedir. Türkiye'de hayat boyu öğrenme kurumlarının bütçeleri merkezi yönetim tarafından yapılmaktadır. Eğitim programları Millî Eğitim Bakanlığı

tarafından yürürlüğe konulmakta ve kurumlar tarafından uygulanmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nde hayat boyu öğrenmeden sorumlu kurumlardan olan ve örgün eğitim dışında yetişkin eğitim faaliyetleri de yapan bir okul müdürünün, bölgesel temsilciler, belediye ve hükümet temsilcilerinden oluşan bir kurul tarafından atandığı, öğretmenlerin müdür tarafından seçildiği ve sözleşme ile çalıştırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim sürecinin kalitesi, okulun mali yönetimi, yerel yönetim ve halkla ilişkilerin yürütülmesi gibi konularda tüm sorumluluğun okul müdürlerine verildiği; Özel kurslarda kurs müdürlüğünün program içerikleri ve kaynaklar konusunda özgün davranabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumlar yönetsel anlamda esnekliğin ve merkeziyetçi olmayan bir yönetim anlayışının benimsendiğini göstermektedir. Sonuç ve tartışma kısmını kaynak vererek yazmadan öte bulgulardan çıkarım yapılan kaynaklarla desteklenen bir alan olmalı.

Ülkenin çeşitli yerlerinde ofisleri bulunan kamu yararına çalışan bir özel kurum tarafından bakanlıklar, belediyeler, Avrupa Birliği fonları ve diğer iş ortakları ile Çekçe kursları, aile kursları, yabancı dil kursları, sınavlara ve üniversiteye hazırlık kurslarının yürütülmesi için projeler yapılarak, özellikle finans desteği ile kursların yürütüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çek eğitim otoritelerinin yetişkin eğitime destek vermelerine rağmen, beklenen durumun biraz farklı olduğu anlaşılmaktadır. Çek Cumhuriyeti'nde yaşam boyu eğitim daha çok resmi olmayan eğitim kurumlarında gerçekleşir ve buna yalnızca yüksek öğrenim görmüş kişiler ve yetişkin eğitime daha önceden katılan kişiler devam eder (Rabusicová & Rabusic 2006). "AB'nin günümüz dünyasındaki çağdaş görüntüsü ve gelişmiş konumu, ekonomik alanda yaptığı yatırımlar ve siyasi alanlardaki başarısının yanında eğitimi de gelişimi sürecinde tetikleyici olarak kullanmasından kaynaklanmaktadır" (Sağlam vd., 2011). Yapılan çalışmalar yetişkin eğitimi ile ilgili ülkelerin benzer ve farklı yönleri olabileceğini göstermektedir. Örneğin Türkiye ve İtalya'da yetişkin eğitim sisteminde katılımcıların ücretsiz eğitim aldığı belirtilmektedir (Garip & Göçer, 2023). Çek Cumhuriyeti'nde devlet okullarında yürütülen faaliyetler haricinde yetişkin eğitim faaliyeti yürüten özel kursların çeşitli projeler ile finansman desteği aldığı ve bu şekilde eğitimleri yapabildikleri anlaşılmaktadır.

Kurs yerleri olarak özel kursların ofisleri, okullar, finans desteği veren iş ortaklarının yerleri ve çeşitli merkezler kullanılabilir. Türkiye'de halk eğitimi merkezleri, "Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları ile yaygın eğitimin amaç ve fonksiyonlarını gerçekleştirmek için il ve ilçe merkezleri ile bucak ve köylerde açılmak üzere, sosyal ve kültürel kurslar ile mesleki ve genel bilgi kursları düzenleyen kurum" (Miser, 2002) olarak tanımlanmaktadır. Çek Cumhuriyeti'ndeki bir özel okulda hayat boyu öğrenme faaliyetlerin yürütülmesi için iki dersliğin ayrılmış durumda olduğu; başka bir okulun fiziksel olarak yeterince saha, atölye vb. imkânlarının olduğu ayrıca bu okulun yemekhanesinde bir sahnesinin olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye'de okul binalarında Hayat boyu Öğrenme faaliyetleri için derslik ayrılması ile ilgili bir yasal düzenleme yoktur. Ancak hayat boyu öğrenimin daha etkin olabilmesi için, örgün ve yaygın eğitim arasındaki bağların güçlendirilmesi önemlidir (Urhan, 2020). Sonuç olarak Çek Cumhuriyeti'nde yaygın eğitim ile örgün eğitim arasındaki ilişkinin iyi olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, Çek Cumhuriyeti'ndeki Hayat Boyu öğrenme kurumlarında sınıf ortamlarının tasarımı konusunda Türkiye'deki uygulamalardan belirgin bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Çek Cumhuriyeti'nde sınıfların özgün ve işlevsel bir şekilde tasarlanabildiği, örneğin bir dil sınıfında mutfak bulunması, başka bir sınıfın halı serilmiş olması, duvarlarda özgün etkinliklerin sergilenmesi veya sınıflarda lavabo gibi alanların olması, bu farklılığın somut göstergeleridir. Bu özgün tasarımlar, öğrenme ortamlarının sadece ders anlatımına değil, aynı zamanda deneyimsel öğrenmeye, etkileşime ve rahat bir atmosfere olanak sağlayacak şekilde planlandığını göstermektedir Sınıf ortamlarının bu şekilde iyileştirilmesinin öğrenme sürecine olumlu yönde etki ettiği literatürde geniş kabul gören bir görüştür. Ateş ve Mazı (2017) bu durumu, "Her durumda, eldeki olanaklar ölçüsünde düzenlenebilecek en uygun sınıf ortamının sağlanması amaçlanmalıdır. Çünkü fiziksel ortamın uygunluğu, etkili öğrenme öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır" ifadeleriyle desteklemektedir. Çek Cumhuriyeti'ndeki bu tasarım yaklaşımı,

yetişkinlerin öğrenme motivasyonlarını artırmak, derslere aktif katılımlarını teşvik etmek ve öğrenme deneyimlerini daha keyifli hale getirmek amacıyla fiziksel ortamın bilinçli bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir.

Özel kursların en az altı kişi ile açıldığı, kurslara katılım ile ilgili belge ve yardımlar için devam zorunluluğu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum eğitimlerin hem ekonomik sürdürülebilirlik hem de eğitim kalitesi ve ciddiyeti açısından belirli standartlara tabi olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Avrupa Birliği (AB) eğitim politikalarının hayat boyu öğrenme vurgusuyla örtüşmektedir. AB, hayat boyu öğrenmeyi "ekonomik boyutu başta olmak üzere, toplumsal ve siyasi alanlarda" giderek daha fazla vurgulamaktadır (Urhan, 2020). Çek Cumhuriyeti'ndeki özel kursların bu yapısal özellikleri (katılımcı sayısı ve devam zorunluluğu), AB'nin hayat boyu öğrenmeye yüklediği ekonomik verimlilik ve nitelik güvencesi hedefleriyle uyumlu görünmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin, eğitimleri tüm başvuru sahiplerine ulaştırmak ve nüfusun hayat boyu öğrenme faaliyetlerine daha yüksek katılımını sağlamak için çalışmalar yürüttüğü sonucuna ulaşılmıştır. Avrupa birliğine üyelik sürecinde ülkelerin eğitim ve insan gücünün iyileştirilmesi alanlarında; mevcut politikalarının ötesinde yeni düzenlemelere gitmesi gerekmektedir (Erginer, 2009). Türkiye'de "teknolojik gelişmeler nedeniyle ihtiyaç duyulan becerilerin kazanılması, yeterliliklerinin sürekli olarak artırılarak beşerî yapının güçlendirilmesi amacıyla çeşitli, kapsayıcı ve nitelikli hayat boyu öğrenme imkânlarına erişim sağlanması gerekliliğine" (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2019) On birinci kalkınma planında yer verilmesi hayat boyu öğrenmenin, ekonomik, sosyal ve toplumsal gelişim için önemini ortaya koymaktadır. Çek Cumhuriyeti bu süreçte yetişkin eğitiminde, "her bireyin yaşamı boyunca öğrenmeye devam edecek bir konumda olması gerektiğini" vizyon olarak ortaya koymaktadır (MŞMT 2023). "Hızla değişen toplumsal koşullar birey ve toplumsal ihtiyaçları da aynı hızda değiştirmektedir. Bu nedenle esnek ve hızlı değişen yapısı ile yetişkin eğitimi günümüzde her geçen gün daha da önem kazanmaktadır" (Avcı & Kıran, 2021).

Çek Cumhuriyeti'nde vatandaşlar için, iş yeterlilikleri konusunda eğitimler, Çekçe dil kursu ve iş kulüpleri şeklinde bir perspektif belirleyip bu alanlarda toplumun gelişmesi ve iyileşmesi için mesleki eğitimler ile birlikte uzmanlar, işçiler, memurlar, eğitim sektöründe çalışan işçiler, öğretmenler ile ilgili daha ileri düzey eğitimler yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim görevlileri, öğretmenler, kamu çalışanları ve sosyal hizmet uzmanları için ileri düzeyde yetişkin eğitimleri yapıldığı; Ukrayna'daki savaş nedeniyle Çek Cumhuriyetine gelen göçmenlerin okullara uyumu ile ilgili öğretmen ve diğer memurlara eğitimler verildiği; Çek toplumunda göçmenler ile ilgili eğitimler verildiği ve bu şekilde sürecin yönetilmeye çalışıldığı; Çocuklu ailelere destek, okul ile iletişim, öğretmenlik, koçluk gibi toplumsal hayata uyum eğitimleri ve hizmetleri verildiği; Mentorluk, özel ders, boş zaman zaman etkinlikleri, gençlere yönelik eğlence faaliyetlerin gönüllü olarak yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Göçmenler, AB vatandaşları ve aile üyeleri, sığınma ve ikincil koruma hakkı verilen Çek Cumhuriyeti vatandaşları ve yabancıların aile üyelerine eğitimler verildiği; Yetişkin göçmenlere yönelik Çekçe öğrenme ve yapılacak Çekçe sınavlarına hazırlık yapan özel ve ücretli kurslar olduğu; Yabancılar yönelik de Çekçe kursu ve meslek kurslarının yanında da Türkiye'de olduğu gibi göçmenlere yönelik davranış ve sosyal hayata uyum kursları da yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Göçmenlerin mevcut becerilerini geliştirmelerine ve topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmak için geliştirilen politikalarda göçmenlerin halihazırda sahip oldukları becerilerden ziyade eksik oldukları becerilere yönelik olduğu anlaşılmaktadır (Mufic, 2025). Hızla değişen dünyada, öğrenme hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu nedenle hayat boyu eğitim tüm eğitim basamaklarının ortak noktasıdır. Yetişkin eğitiminde eğitim, öğretmekten çok öğrenme odaklıdır. Tüm bu gelişmeler ile birlikte bireyler de bu sürecin bir parçası olarak gelişirler (Avcı & Kıran, 2021). "Çağı yakalayabilecek ve gelişen teknolojinin hızına davranış olarak uyum sağlayabilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gerekliliği ülkelerin eğitim sistemlerinde yeniliğe gitmelerini zorunlu hale getirmektedir" (Erginer, 2009). Tüm dünyada, her alanda yaşanan

değişimler; bireylerde çağın gerektirdiği insan olabilmek için onların kendilerini yetiştirme ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak yetişkin eğitiminde daha başarılı olmak için toplumun tüm bireyelerine ulaşma cabası başarıyı ve gelişmeyi sağlayacaktır. “Bunlara ek olarak, AB, dünyanın en rekabetçi ve en dinamik bilgi temelli ekonomisi olma hedefiyle ilerlerken, iş piyasasının gerektirdiği işgücü niteliklerinin hızla geliştiğini göz önünde bulundurarak, örgün eğitimden mezun olmuş ve iş piyasasında yerini almış yetişkinlerin de eğitiminin önemli olduğuna vurgu yapmaktadır” (Urhan, 2020).

Elde edilen bulgular, Çek Cumhuriyeti'nde yetişkin eğitimi veren bir kurumun katılımcı odaklı ve kültürel olarak hassas bir vizyonu benimsediğini açıkça ortaya koymaktadır. Kurumun web sitesinde yayınladığı "katılımcıların ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamak, onları bireyselliklerine ve kültürel geçmişlerine göre tasarlanmış kurslar sunuyoruz" ifadesi, bu alanda kişiselleştirilmiş ve kapsayıcı yaklaşımların benimsendiğini göstermektedir. Ancak, bu kişiselleştirme çabalarına rağmen, Rott ve Hertha (2024) tarafından Çek Cumhuriyeti, Almanya, İsveç ve Birleşik Krallık'ta yapılan bir araştırma, Avrupa genelinde yetişkin eğitimi ve öğretiminde çevrimiçi öğrenme platformlarının eşitsizlikler yarattığını ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinin çok farklı kültürlerden oluşması ve sürekli göç alması gibi farklı durumlar, eğitimin yanında kültürel faaliyetleri de öne çıkarmıştır (Sağlam vd., 2011). Bu bağlamda, araştırma bulgularında kültürel geçmişlere göre tasarlanmış kurslar sunma vizyonu, toplumsal uyum ve kültürel çeşitliliğin yönetiminde yetişkin eğitiminin kritik rolünü yansıtmaktadır. Hayat boyu öğrenmenin 'kültür' ve 'toplum' ile yakından ilişkisi, bu çok kültürlü ortamlarda eğitimin sadece bilgi aktarımından ibaret olmadığını, aynı zamanda kültürel anlayışı ve karşılıklı saygıyı teşvik etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dezavantajlı grupların iş piyasasına erişimi için yetişkin eğitiminin en önemli araçlardan biri olması ve Yiğit (2022) tarafından belirtilen "mesleki hareketlilik, teknolojik ve bilimsel gelişmeler" gibi küresel değişimlerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerini daha da önemli hale getirmesi, bu kişiselleştirilmiş yaklaşımların ve kapsayıcı eğitim anlayışının stratejik önemini pekiştirmektedir. Çek Cumhuriyeti'nde hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde kültürler arasındaki farklılıkların dikkate alındığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Türkiye'deki halk eğitimi merkezleri tarafından okullarda açılan yaygın eğitim faaliyetleri olarak değerlendirilen sanat ve spor kurslarının bir özel okulda okul yönetimi tarafından belirlenerek okul faaliyeti olarak yürütüldüğü; Türkiye'de yetişkin eğitiminin önemli bir parçası olan din öğretiminin yaygın ve örgün eğitimin faaliyetleri arasında yer almadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Türkiye'de yetişkin eğitiminde önemli bir yer tutan el sanatları eğitimlerinin Çek Cumhuriyeti'nde yer almadığı ve yetişkin eğitiminin özellikle dil kursları olarak tanımlandığı, özel kurslarda dil öğretiminin yanında istihdam danışmanlığı, sosyal rehabilitasyon, sosyal aktivasyon hizmeti, yabancılar için sosyal hizmetler yürütülmekte olduğu ve bunun yanında boş zaman etkinlikleri, özel ders, mentorluk gibi gönüllü programlar uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de de halk eğitimi merkezleri tarafından mezun öğrencilere yönelik yapılan üniversite hazırlık kurslarının; ziyaret edilen bir kurumda yetişkin eğitimi olarak yapıldığı gözlemlenmiştir. “Hayat boyu öğrenme süreci "beşikten mezara kadar" olarak tanımlanmakta ve temel eğitim, mesleki, örgün ve yaygın eğitim ile birlikte yetişkin eğitimi de olmak üzere tüm öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır” (Urhan, 2020). Bu öğrenme etkinlikleri ile yaşam boyu öğrenen kişiler, topluma uyum sağlarken sosyal yaşam içerisinde ve iş hayatında daha iyi bir duruma gelirler (Samancı & Ocakçı, 2017). Tüm bu yetişkin eğitimi etkinlikleri ile yetişkin eğitime katılım oranının artması hayat boyu öğrenmenin amaçlarına ulaşmada önemlidir. Bireylerin hayata uyumu için yetişkin eğitimi kursları önem arz etmektedir (Garip &, Göçer, 2023).

Elde edilen bulgular, Çek Cumhuriyeti'ndeki hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde, Türkiye'deki uygulamalara benzer şekilde, okuma ve anlama çalışmalarına odaklanıldığını göstermektedir. Öğretmenin telaffuz ve anlam konularında rehberlik etmesi, bilgisayardan sesli dinleme yapılması, derse katılımın teşvik edilmesi ve özellikle soru-cevap ile uygulamalı diyalog

çalışmalarının kullanılması, aktif öğrenme yöntemlerinin benimsendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, çeşitli materyallerin kullanılmasıyla derslerde etkili bir öğretim ortamı oluşturulmaya çalışıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Temizyürek & Birinci (2016) tarafından belirtilen “Yabancı dil öğretiminde kullanılan yardımcı ders araçları öğrencilerin birden fazla duyu organını harekete geçirir. Bu şekilde daha etkili öğrenmelerini sağlar ve kolayca unutmalarını da zorlaştırır” Sonucu ile paralellik göstermektedir. Yetişkin öğrenciler “Öğrenim ortamına çoğunlukla zengin bir yaşantı birikimi ile gelirler. Öğreticiler, katılımcı bireylerin deneyimlerinden faydalanmalı, onlara düşüncelerini başka katılımcı bireylerle paylaşma olanağı sunmalı; en önemlisi de kendi öğrenme deneyimlerini tasarlayıp yürütmelerine, kendi gelişimlerini değerlendirmelerine yardımcı olmalıdırlar” (Yiğit, 2022). Bu tespit Çek Cumhuriyeti’ndeki hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde uygulanan soru-cevap ve uygulamalı diyalog yöntemlerinin neden etkili olduğunu açıklamaktadır. Bu yöntemler, katılımcıların deneyimlerinden faydalanmalarına ve düşüncelerini diğer katılımcılarla paylaşımlarına olanak tanır. Ayrıca Çek Cumhuriyeti’ndeki hayat boyu öğrenme faaliyetlerindeki öğretim uygulamaları, öğretmenin sadece bilgi aktarıcısı olmaktan ziyade, öğrenme sürecini kolaylaştıran ve öğrencilerin aktif katılımını sağlayan bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Kurslarda materyallerle günlük hayata yönelik bir dil (çekçe) öğretilmeye çalışıldığı; gramer bilgisine fazla yer verilmediği, kurslarda sohbet, tanışma, interaktif dersler ile öğretim yöntemleri kullanılmaya çalışıldığı; dil öğretiminde drama çalışmalarına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kursların kendi yazılı ve görsel kaynaklar hazırladıkları ve kurslarda onları kullandıkları; Dil öğretimi sırasında kullandıkları materyalleri bu kursun kendisini geliştirdiği ve her sayfası belli bir konuyu içeren Çekçe öğretim kitabı da yazdığı ve bu kitabı derslerde kullandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Yetişkin eğitimi sırasında, eğitim öğretim faaliyetlerinin etkin olabilmesi için araç gereç ve diğer materyallerin kullanılması çok önemlidir. Öğrencilerin tüm duyu organlarına hitap eden öğrenme araçları öğrenmeyi etkili kılarak öğrenilenleri içselleştirir. Yabancı dil öğretiminde hedef kültür ile ilgili, öğrenilen dilin günlük kullanımını hedef alan ve o kültürden izler barındıran eğitim öğretim araçları yabancı dil öğretiminin etkili olması için çok önemlidir (Temizyürek & Birinci, 2016).

Sonuç olarak Çek Cumhuriyetindeki hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde; Küresel gelişmeler doğrultusunda, güçlü ve AB yasalarına uyumlu bir altyapı, çeşitlendirilmiş ve esnek kurumlar, yerel özerklik yanında hesap verebilirlik dengesi, deneyimsel öğrenme ortamları, göçmenlerin uyumu ve kapsayıcılık ön plana çıkmaktadır. “Erasmus+ programları ile yetişkin eğitiminin iyileştirilmesi, yetişkin eğitimi kuruluşlarının kapasitesinin güçlendirilmesi, her yaştan ve her sosyokültürel düzeyden yetişkin eğitime katılımın artırılması hedeflenmektedir” (Garip & Göçer, 2023). Bu Erasmus+ projesi sayesinde yetişkin eğitiminde bir farkındalık oluşturmak; edinilen bilgi ve deneyimlerin aktarılmasını sağlamak ve nitelikli çalışmaların yapılması için elde edilen tüm bu bulgular ve sonuçlara dayanarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- 1- Göçmenlerin topluma uyumu için hayat boyu öğrenme faaliyetleri kültürel hassasiyetler dikkate alınarak yaygınlaştırılmalıdır.
- 2- Kurum yöneticilerine verilen yönetsel özerklik sürdürülerek, yerel ihtiyaçlara hızlı yanıt verilebilirliği desteklenmelidir.
- 3- Hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin tüm bireylere, özellikle dezavantajlı gruplara ulaşması için özel programlar ve erişim kolaylaştırıcı altyapı geliştirilmelidir.
- 4- Kursların kendi özgün yazılı-görsel materyallerini geliştirmeleri teşvik edilmelidir.
- 5- Öğrenme Ortamları özgün ve işlevsel tasarımlarla zenginleştirilerek öğrenme motivasyonu ve deneyimsel katılım artırılmalıdır.
- 6- Hayat boyu öğrenme programlarının finansman kaynakları ile ilgili projeler teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altun, B., & Yengin Sarpkaya, P. (2021). Öğretmenlerin mesleki gelişimi üzerine bir durum çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4063-4106. <https://doi.org/10.26466/opus.932403>
- Aksoy, M. (2013). Lifelong Learning as a Concept and the European Union Adventure of Lifelong Learning. *Bilgi* (64), 23-48. https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig/issue/25367/267740#article_cite
- Ateş, H.K & Mazı, M.G. (2017). Sınıf yönetimi: prof. dr. ayhan aydın. *Kesit Akademi Dergisi (The Journal of Kesit Academy)*, 3(7), 443-478. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1520897>
- Avcı, M.G & Kıran, E. (2021). Toplumsal değişme, yetişkin eğitimi ve sosyoloji. *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (230), 835-856. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.875688>
- Avcı, Ö. (2022). Yetişkin eğitiminde bir kavram üç kuram: öz-yönlendirmeli öğrenme. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1-22. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mead/issue/70942/1034985#article_cite
- Avrupa Yetişkinlerin Eğitimi Derneği, (2019). Overview: adult education in Czech Republic. <https://countryreport.eaea.org/category-pdf/1xr9GMRY2T2su3YK> adresinden 15 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/399478>
- Ceylan Çapar, M. & Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 295-312.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (4. Baskı), Celepler Matbaacılık.
- Educanet, (2023). *Educanet Schools*, <https://www.educanet-courses.com> adresinden 27 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Erginer, A. (2009). *Avrupa Birliği eğitim sistemleri* (3. Baskı), Pegem Akademi.
- Fajčíková, A., Urbancová, H. & Jarkovská M. (2017). – Lifelong learning in organizations in the Czech Republic with regard to the Europe 2020 strategy. *ER-CEREI*, 20, 99-108 doi: 10.7327/cerei.2017.09.01
- Garip, S. & Göçer, A. (2023). Erasmus projelerinin yetişkin eğitiminin niteliğini artırmadaki rolü üzerine bir araştırma. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (ADEDER)*, 8(1), 57-72. <https://doi.org/10.47214/adeder.1253453>
- Gökçe, F. (2009). *Değişim sürecinde devlet ve eğitim* (5. Baskı), Pegem Akademi.
- Rott, K. J. & Hertha, B.S. (2024) Transforming adult learning in the digital age: exploring environmental, content, and technological changes, *International Journal of Lifelong Education*, 43:4, 319-323, DOI: 10.1080/02601370.2024.2367395
- Kopecký, M. & Šerák, M. (2015). Adult Education and Learning Policy in the Czech Republic. In: Milana, M., Nesbit, T. (eds) *Global Perspectives on Adult Education and Learning Policy*. Palgrave Studies in Global Citizenship Education and Democracy. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9781137388254_3

- Ministerstvo Školství, Mládeže A Tělovýchovy, (2023). *Ministry of education youth and sports*. <https://www.msmt.cz/areas-of-work/further-education> adresinden 26 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Miser, R. (2002). Küreselleşen dünyada yetişkin eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 55- 60. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000054
- Mufic, J. (2025). Scrutinising “crises” and “emergencies” in UNESCO’s Global Reports on Adult Learning and Education. *Int Rev Educ*. <https://doi.org/10.1007/s11159-024-10124-3>
- Özten, İ. & Hoşgörür, V. (2019). Çek Cumhuriyeti, İngiltere, Finlandiya ile Türkiye eğitim denetimi sistemlerinin karşılaştırılması. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(222), 59-81. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/725932>
- Rabusicová, M., & Rabusic, L. (2006). Adult Education in the Czech Republic – Who Participates and Why. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42(6), 1195-1218. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168ssoar-60432>
- Rott, K. J. & Hertha, B.S. (2024). Transforming adult learning in the digital age: exploring environmental, content, and technological changes, *International Journal of Lifelong Education*, 43:4, 319-323, DOI: 10.1080/02601370.2024.2367395
- Sağlam, M., Özudoğru, F. & Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemine etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 87-109. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/146254>
- Samancı, O. & Ocakcı, E. (2017). Hayat boyu öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 711-722. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/395446>
- Temizyürek, F & Birinci, F. G. (2016). Yabancı dil öğretiminde otantik materyal kullanımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 54-62. <https://doi.org/10.14686/buefad.v5i1.5000158999>
- Topaloğlu, C. & Kılıç, B. (2010). Turistik ürün çeşitlendirme ve ekoturizm kapsamında ekoparklar ve köyceğiz palmye merkezi. *SOİD Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 7(3), 21-27. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117502>
- Taghisoylu, R. (2020). Nitel Bir Araştırma Tekniği Olarak: Durum Çalışması, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 6(33) 1161-1167. Doi: <http://dx.doi.org/10.31576/smryj.556>
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). *On birinci kalkınma planı (2019-2023)*. <http://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>
- Ulusoy, B. (2022). Yetişkin kadınların halk eğitim merkezi kurslarına katılmama nedenlerinin incelenmesi. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 36-46. <https://doi.org/10.56574/nohusosbil.1102892>
- Urhan, N. (2020). Hayat boyu öğrenme: Avrupa Birliği ve Türkiye karşılaştırması. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1 (Özel Sayı), 18-45. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/866676>
- Yeşilbaş Özenç, Y. (2022). Eğitim araştırmalarında durum çalışması deseni nasıl kullanılır? *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)*, 1(2), 57-67.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2009). *Hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezleri* (1. Baskı), Gazi Kitabevi.
- Yiğit, E. (2022). Yetişkin eğitimi ve AB projeleri. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER)*, 7(2), 228-239. <https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1197173>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Developments in the world in recent years with “easier access to information”, wars, epidemics, climate changes and the problems arising from them increase the need for education. In the world, globalization and digitalization have been developing without borders day by day. In order to follow this rapid development, all knowledge and skills need to be disseminated in a similar way. Since the content of adult education is important because it shapes the future of societies, nations have shown different orientations to increase the quality and efficiency of educational activities. “Especially in recent years, Erasmus+ projects aim to increase the quality of adult education by increasing the qualifications of trainers, pursuing innovative approaches in adult education, transferring good practices and increasing adult education competencies. The main objectives of the European Union education policy are to increase tolerance among the citizens of the member states of the European Union, to create a sense of Europeanness, to educate students and teachers and to ensure the active participation of member states in research and development areas.

In order to follow the changes in the world, all knowledge and skills need to be disseminated in a similar way. It is foreseen that the findings obtained will help to recognize the Czech Republic lifelong learning system and adult education activities. It is considered important to bring the experiences gained through Erasmus+ projects into the literature with a scientific language. In addition, it is thought that this study will guide future research and contribute to the arrangements to be made in Turkey regarding adult education. There is no research on lifelong learning activities in the Czech Republic. In this study, it is aimed to reveal what lifelong learning policies and adult education activities are in the Czech Republic. In this framework, answers to the following sub-problems were sought: What are the impressions of lifelong learning activities in the Czech Republic in comparison with the practices in Turkey?

Method

With the decision dated 02.11.2023 and numbered 2023-11/1.5, the research was conducted with the approval of Trabzon University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee. As a result of the mobility carried out within the scope of the Erasmus+ program in the Czech Republic, the qualitative research design was preferred since the author's observations, research diaries, interview notes and documents related to adult education will be used. Qualitative research processes were followed throughout the research. The study was conducted with a case study, which is one of the qualitative research designs. Case study is “a research design used in many fields, especially in evaluation processes, in which the researcher analyzes a situation, often a program, event, action, process or one or more individuals in depth. In this study, firstly, a literature review was conducted by utilizing secondary data. Then, the findings obtained by the researcher about lifelong learning and adult education activities during the on-the-job observation in adult education on May 20-26, 2023 within the scope of the Erasmus+ project in Prague, the capital of the Czech Republic, were written down. The diaries kept during

the visits to the Czech Republic, the information obtained from the presentations made, the notes taken by taking into account the observations and observations were analyzed according to the sub-problems. Then it was discussed with the literature.

Results and Discussion

It is understood that there are regional differences in lifelong learning in the Czech Republic and both schools and non-governmental organizations are active in this field. It is concluded that adult education can take place both fully in schools and in private non-formal education institutions. In order to respond to the needs of individuals, adapt to developments and make their lives easier, non-formal education activities in Turkey are carried out by Public Education Centers under the General Directorate of Lifelong Learning. It was concluded that school principals are given full responsibility for issues such as the quality of the education process, financial management of the school, local administration and public relations; in private courses, the course directorate can act uniquely in terms of program content and resources. In Turkey, the appointment of school principals and teachers is carried out differently than in the Czech Republic. In Turkey, lifelong learning institutions are budgeted by the central government. Training programs are enacted by the Ministry of National Education and implemented by the institutions. In Turkey, lifelong learning institutions are budgeted by the central government.

Training programs are put into effect by the Ministry of National Education and implemented by institutions. In the Czech Republic, it is understood that, apart from the activities carried out in public schools, private courses that carry out adult education activities receive financial support through various projects and are able to carry out trainings in this way. Unlike the practices in Turkey, it has been concluded that the classrooms can be designed uniquely, for example, a language classroom has a kitchen, another classroom is carpeted, original activities etc. are hung on the classroom walls, there are washbasins etc. in the classrooms. For citizens in the Czech Republic, a perspective is set in the form of trainings on job competencies, Czech language courses and job clubs, and it is concluded that in these areas, more advanced trainings are provided for specialists, workers, civil servants, workers in the education sector, teachers, together with vocational trainings for the development and improvement of society.

As in Turkey, reading and comprehension activities are practiced in the lessons; the teacher provides information on pronunciation and meaning; listening to the audio on the computer, participation in the lesson, especially question and answer method and applied dialogue activities are used; and an effective teaching environment is tried to be created in the lessons by using various materials.

In line with the developments in adult education studies, adult education areas that can be a solution to the economic concerns of individuals who are outside formal education in Turkey should be identified. Lifelong learning approach should be planned in a way that will continue throughout life, including education life with the principle of cradle to grave.